08/11/2021

Μεγάλη γιορτή στο Μανταμάδο – Η ιστορία της θαυματουργής εικόνας

/ Ιερές Μονές

Πανηγυρικό ιερατικό συλλείτουργο τελέστηκε σήμερα το πρωί για τη μεγάλη γιορτή των Παμμεγίστων Ταξιαρχών στον ομώνυμο Ιερό Προσκυνηματικό Ναό, όπου θησαυρίζεται η ανάγλυφη θαυματουργή εικόνα του Αρχαγγέλου Μιχαήλ, στο Μανταμάδο της Λέσβου.

Ο Ταξιάρχης του Μανταμάδου – Ιστορικό της ανάγλυφης εικόνας

Γύρω στον 10ο με 11ο αιώνα, όταν το Βυζαντινό κράτος μεσουρανούσε, οι Σαρακηνοί πειρατές βρίσκονταν κι αυτοί στις δόξες τους. Λυμαίνονταν τα νησιά του Αιγαίου, λήστευαν, έκαιγαν κι αιχμαλώτιζαν ανθρώπους, πού τους προόριζαν για τα σκλαβοπάζαρα της Ανατολής.

Η Λέσβος, πλούσια κι ελκυστική, είχε γίνει διαλεχτή λεία των κουρσάρων. Στην

τοποθεσία Λεσβάδος, κοντά στο Μανταμάδο, υπήρχε μια αρχαία πολιτεία, ο Στένακας, και όχι πολύ μακριά της ένα μοναστήρι των Ταξιαρχών, πού ή ίδρυση του χάνεται στα βάθη των αιώνων.
Το ιστορικό του το μαθαίνουμε από τη ζωντανή τοπική παράδοση, πού έφτασε ως τις μέρες μας.
Ήταν οχυρωμένο σαν κάστρο με τείχη και πύργο, κι από νωρίς είχε προκαλέσει το ενδιαφέρον των πειρατών, πού το 'χαν βάλει πείσμα να το πατήσουν.

Έτσι κάποια άνοιξη, ο αρχιπειρατής Σιρχάν, ένας άγριος και μελαψός γίγαντας, ζωσμένος το μπαλτά και τη σπάθα, κάλεσε το τσούρμο του και τους είπε:
– Αυτή τη φορά, το δίχως άλλο, θα μπούμε στο μοναστήρι. Εγώ θέλω μόνο το χρυσό ποτήρι, πού λειτουργάνε οι καλόγεροι, για να πίνω το κρασί μου. Όλα τ' αλλά δικά σας.

Ο ίδιος δεν θα 'παιρνε μέρος στην επιχείρηση. Δεν καταδεχόταν τέτοιες μικροδουλειές.

Έβαλαν πλώρη για τη Λέσβο. Πλησίασαν το μοναστήρι μεσάνυχτα και κρύφτηκαν στα δέντρα.
Στο μεταξύ οι καλόγεροι, ανέμελοι από την ησυχία του χειμώνα, δεν φύλαγαν το μοναστήρι όπως έπρεπε. Κάποια στιγμή χτύπησε το σήμαντρο, πού καλούσε τους μοναχούς στην ορθρινή ακολουθία. Τα βήματα τους ακούστηκαν ρυθμικά στον ξύλινο εξώστη, καθώς κατέβαιναν στην εκκλησία. Σε λίγο όλα ησύχασαν.

Τότε ο αρχηγός έδωσε το σύνθημα. Ένας πειρατής έριξε το γάντζο, σκαρφάλωσε στα τείχη, πήδηξε στην αυλή και άνοιξε τη μεγάλη καστρόπορτα. Οι κουρσάροι όρμησαν με αλαλαγμούς στην εκκλησία. Πριν συνέλθουν οι μοναχοί από τον αιφνιδιασμό, περνούσαν από τη ζωή στο θάνατο…

Ένα δόκιμο καλογέρι, ο Γαβριήλ, βρισκόταν στο ιερό. Γρήγορος κι ευκίνητος, σκαρφάλωσε στη στέγη του ναού. Οι πειρατές τον ακολούθησαν. Τότε όμως ακούστηκε μια δυνατή βουή, και ή σκεπή μετατράπηκε θαυματουργικά σε φουρτουνιασμένο πέλαγος. Πάνω στ' αφρισμένα κύματα ένας πελώριος και αγριωπός Στρατιώτης, με σπάθα πού έβγαζε φωτιές, όρμησε εναντίον τους. Εκείνοι παράτησαν αμέσως όπλα και κλοπιμαία κι έφυγαν πανικόβλητοι.

Ο Γαβριήλ, ο μόνος πού απέμεινε ζωντανός από την τραγωδία, συγκλονισμένος από το θαύμα του αρχαγγέλου πλησίασε και πρόσπεσε στο εικονοστάσι του. Όταν συνήλθε από την ταραχή, σήκωσε τα μάτια. Αλλά τι πρόσωπο ήταν αυτό; Αν και ζωγραφισμένο, φαινόταν ζωντανό κι είχε μια θεϊκή γλυκύτητα.

Ο δόκιμος επιθύμησε να το ζωγραφίσει.
– Ταξιάρχη μου, παρακάλεσε, μεσίτευσε στον Κύριο ν' αναπαύσει τους αδελφούς μου. Κι έμενα αξίωσε με ν' απεικονίσω την εξαίσια μορφή σου.
Αμέσως, σαν να φωτίστηκε από τον αρχάγγελο, πήρε ένα σφουγγάρι, μάζεψε μ' αυτό ευλαβικά το αίμα των μοναχών σε μια λεκάνη, το ανακάτεψε με ασπρόχωμα και άρχισε να πλάθει την εικόνα του.
Από την αρχή της εργασίας ένιωσε αισθητή τη βοήθεια του Ταξιάρχη. Τα χέρια του, σαν να τα οδηγούσε αόρατη δύναμη, σχημάτιζαν γρήγορα και σταθερά με τον πηλό το πρόσωπο του αρχαγγέλου Μιχαήλ. Το πρόσωπο εκείνο πού είδε στη σκεπή του ναού, το αγριωπό, αλλά με τη θεϊκή χάρη.
Ενώ στο μοναστήρι του Ταξιάρχη παιζόταν αυτό το δράμα, η ζωή στους γύρω συνοικισμούς συνεχιζόταν ήσυχη. Μόνο ένα τσοπανόπουλο, καθώς αγνάντευε τη θάλασσα από μια κορυφή, είδε κουρσάρικα καράβια λίγο πιο μέσα άπ' την ακτή.
Πήδηξε στ' άλογο του και κάλπασε προς τη μονή για να ειδοποιήσει τους μοναχούς να φυλαχθούν. Το θέαμα όμως πού αντίκρισε, τον έριξε κάτω λιπόθυμο.
Όταν συνήλθε, έτρεξε και ειδοποίησε τον Αλέξη, τον άρχοντα του Στένακα, για τα συμβάντα. Εκείνος ξεκίνησε αμέσως για το μοναστήρι μ' άλλους πενήντα καβαλάρηδες.
Όταν μπήκε στο ναό τάχασε. Είδε τους μοναχούς σφαγμένους και βαμμένους στο αίμα και τον ηγούμενο νεκρό μπροστά στην αγία Τράπεζα! Έσφιξε τα δόντια και βγήκε έξω με διάθεση να εκδικηθεί.
Πήδηξαν όλοι στ' άλογα τους κι ακολουθώντας τ' άχνάρια των πειρατών, πλησίασαν σ' ένα πλάτωμα. Απότομα σταμάτησαν. Το θέαμα πού αντίκρισαν τούς έκανε κι ανατρίχιασαν. Είδαν αυτούς πού καταδίωκαν, νεκρούς και σκορπισμένους σ' όλο το πλάτωμα. Μια σπαθιά, πού άρχιζε άπ' το μέτωπο κι έφτανε ως την κοιλιά, ήταν χαραγμένη στο σώμα του καθενός και τ' άνοιγε στα δύο. Ή μαχαιριά σε κάθε σώμα ήταν ακριβώς ή ίδια.

Κανείς απ' τους καβαλάρηδες δεν ρώτησε ποιος το 'κανε. Όλοι μάντευαν τον τιμωρό. Δεν είχαν αμφιβολία.
– Μεγάλη η χάρη κι η δύναμη σου, αρχάγγελε! ψέλλισαν και σταυροκοπήθηκαν.
Στο μεταξύ, δυο πειρατές, πού είχαν μείνει στην παραλία περιμένοντας τους συντρόφους τους, ανησύχησαν από την αργοπορία και ανηφόρισαν για να τους

συναντήσουν.
Όταν αντίκρισαν στο πλάτωμα το μακάβριο θέαμα, γύρισαν γρήγορα στα καράβια, οπού περίμενε με αγωνία ο αρχηγός τους, και του διηγήθηκαν την τραγωδία. Μόλις τ’ ακούσε εκείνος, χτύπησε τη γροθιά του στο τραπέζι και ορκίστηκε εκδίκηση.

Τον άλλο χρόνο έβαλε σ’ εφαρμογή το σχέδιο του για την κατάληψη του Στένακα. Μια νύχτα οι πειρατές αποβιβάστηκαν αθόρυβα στην παραλία και ετοιμάζονταν να επιτεθούν τα χαράματα στη μικρή πολιτεία, πού κοιμόταν ανυποψίαστη.
Αυτή την κρίσιμη ώρα επεμβαίνει και πάλι ο Ταξιάρχης. **Ο Στέφανος, ο γιος του άρχοντα ‘Αλέξη, πού μόλις είχε πέσει να κοιμηθεί, βλέπει μπροστά του τον αρχάγγελο. Ήταν πανώριος μες στην ολόχρυση πανοπλία του. Τα ξανθά μαλλιά του χύνονταν στους ώμους κι έδιναν στα κάτασπρα φτερά του χρυσή ανταύγεια.** Στο δεξί χέρι κρατούσε πύρινη ρομφαία, ενώ τ’ αριστερό ήταν σηκωμένο με τεντωμένο το δείκτη.

Χαμογέλασε στο νέο και με γλυκεία φωνή του είπε:
– **Σήκω πάνω, Στέφανε. Πήγαινε γρήγορα με τον πατέρα σου να ετοιμάσετε την άμυνα της πόλης. Έρχονται οι Σαρακηνοί να σας αφανίσουν. Μη φοβηθείτε! Στο πλευρό σας θα είμαστε εγώ κι ο προστάτης σου Άγιος. Θα σας προστατεύουμε και θα σας καθοδηγούμε. Οι πειρατές έχουν αράξει στον όρμο, κάτω από την πόλη σας. Λίγοι απ’ αυτούς θ’ αναρριχηθούν στο κάστρο, για να εξουδετερώσουν το σκοπό της πύλης και ν’ ανοίξουν την καστρόπορτα. Θα σας επιτεθούν την ώρα πού ή νύχτα παλεύει με τη μέρα. Προσοχή στην πύλη!**

Τα γεγονότα εξελίχθηκαν όπως τα είπε ο Ταξιάρχης. Όταν οι κουρσάροι επιτέθηκαν, βρήκαν τους υπερασπιστές στις επάλξεις. Την ίδια ώρα ένα απόσπασμα με αρχηγό το Στέφανο, πού είχε κατηφορίσει αθόρυβα στην παραλία, έβαζε φωτιά στα πειρατικά καράβια. Οι πειρατές είδαν τη φωτεινή ανταύγεια της φωτιάς και τα ‘χασαν. Ό πανικός πού ακολούθησε ήταν απερίγραπτος. Ενώ έτρεχαν προς τη θάλασσα, τους καταδίωκαν έφιπποι οι Στενακιώτες και τους αποδεκάτιζαν.

Μια ομάδα με τον αρχιληστή κατάφερε να ξεφύγει, ακολουθώντας πορεία μέσα από το δάσος. Έπεσε όμως πάνω στο απόσπασμα πού είχε Πριν λίγο κάψει τα καράβια, και βρέθηκε κυκλωμένη. Σε λίγο κι αυτοί οι πειρατές, μαζί με τον αρχιληστή, είχαν εξολοθρευτεί.
Πέρασαν αιώνες. Το μοναστήρι ερειπώθηκε από τις αλλεπάλληλες επιδρομές των Αγαρηνών. Τον 18ο αιώνα ο μικρός παλαιός ναός αντικαταστάθηκε με νέο και μεγαλύτερο, μα η ανάγλυφη θαυματουργή εικόνα του αρχαγγέλου διασώθηκε ως

τις μέρες μας, όπως ακριβώς τη φιλοτέχνησε ο δόκιμος Γαβριήλ. Διατηρεί την πρώτη ζωντάνια της και παραμένει άφθορη από το χρόνο κι από τους ασπασμούς χιλιάδων προσκυνητών. Στο μέτωπο και στα μαγουλά του οι πιστοί κολλάνε μεταλλικά νομίσματα, πού αφήνουν σημάδια στο πρόσωπο του, αλλά γρήγορα εξαλείφονται. Κάθε τόσο τα μάτια του αρχαγγέλου βουρκώνουν, και οι χριστιανοί σκουπίζουν με μπαμπάκι τα δάκρυα του. Το ίδιο κάνουν με τον ίδρωτα, όταν συμβαίνει το πρόσωπο του να Ιδρώνει.

Συγκλονιστικά θαύματα επιτελεί ή χάρη του σ' όσους προστρέχουν με πίστη κοντά του. 'Αλλά και το χτίσιμο του νέου ναού του άρχισε και τελείωσε με θαύμα:
Ή επιτροπή πού συγκροτήθηκε για την ανέγερση του, αποφάσισε να τον χτίσει λίγο μακρύτερα από το μοναστήρι.
Οι εργάτες άρχισαν να σκάβουν τα θεμέλια, αλλά το πρωί τα βρήκαν σκεπασμένα με χώμα, ενώ τα εργαλεία τους ήταν στην αυλή του παλιού ναού. Ξανα έσκαψαν τα θεμέλια από την αρχή. Κι όταν βράδιασε, άφησαν επίτηδες τα εργαλεία τους εκτεθειμένα, ενώ μερικοί άνδρες κρύφτηκαν στους θάμνους για να δουν τι θα συμβεί.
Τα μεσάνυχτα λοιπόν είδαν κάτι ανέλπιστο: Ένα δυνατό φως σηκώθηκε από τον παλιό ναό, σχημάτισε καμπύλη και στάθηκε πάνω από τα θεμέλια. Ύστερα ακολούθησε την αντίστροφη πορεία και χάθηκε. Οι φύλακες έμειναν εκστατικοί. Συγχρόνως ένιωσαν μυρωδιά από φρεσκοσκαμμένο χώμα. Πλησιάζουν στα θεμέλια και τα βρίσκουν πάλι σκεπασμένα. Τρέχουν στο δέντρο πού ήταν κρεμασμένα τα εργαλεία, αλλά εκείνα έλειπαν.

Ξεκίνησαν ζαλισμένοι για τον παλιό ναό, στο μοναστήρι του Ταξιάρχη. Είχε αρχίσει να χαράζει, όταν ακούστηκε ξαφνικά ή καμπάνα της μονής. Σταμάτησε για λίγο κι άρχισε πάλι να χτυπάει σιγά και ρυθμικά. Κι όμως, καθώς αργότερα έμαθαν, δεν τη χτυπούσε ανθρώπινο χέρι. Έφτασαν, τέλος, στο μοναστήρι και μπήκαν στην αυλή. Εκεί είδαν ακουμπισμένα στον τοίχο με τάξη τα εργαλεία, στο ίδιο σημείο πού τα είχαν βρει και την προηγούμενη μέρα. Κατάλαβαν πια πώς ήταν θέλημα του αρχαγγέλου να χτιστεί ο καινούργιος ναός στη θέση του παλιού.
Ή κατασκευή ξεκίνησε. Όλοι βοηθούσαν στις εργασίες, ακόμα και οι Τούρκοι. Τον σέβονταν από παλιά και τον φοβόντουσαν. Μερικοί άπ' αυτούς είχαν τολμήσει να προσβάλουν το ναό του ή να μπουν στο προαύλιο καβάλα στ' άλογο τους, και τότε τον είδαν άγριο να τους κυνηγάει και να τους διώχνει.

Όταν ήρθε ή ώρα να μετακινηθεί ή ανάγλυφη εικόνα, στάθηκε αδύνατο. Ο Ταξιάρχης εμπόδισε κάθε προσπάθεια για μετακίνηση της. Ήθελε η εικόνα του να παραμείνει εκεί πού την τοποθέτησε ο Γαβριήλ, ο κατασκευαστής της.

Οι εργασίες προχώρησαν γοργά και πλησίαζαν στο τέλος. Τα χρήματα όμως ήταν

λιγοστά. Δεν έφταναν ούτε για τα μεροκάματα των εργατών. Συγκεντρώθηκαν τότε τα μέλη της επιτροπής ανεγέρσεως του ναού στο σπίτι του ταμία. Έμειναν μέχρι αργά το βράδυ προσπαθώντας να βρουν κάποια λύση. Μα έφυγαν άπρακτοι.

Ήταν περασμένα μεσάνυχτα. Ο ταμίας καθόταν σε μια πολυθρόνα βαρύθυμος και σκεπτικός, όταν ξαφνικά άνοιξε ή πόρτα. Ένας άγνωστος πέρασε μέσα, ανέβηκε τη σκάλα και προχώρησε στο δωμάτιο, όπου βρισκόταν το μπαούλο με τα λιγοστά χρήματα της επιτροπής.

Ο ταμίας προσπάθησε να σηκωθεί, αλλά δεν μπόρεσε. Ένιωθε τα πόδια του καρφωμένα. Άκουσε το μπαούλο ν' ανοίγει κι ύστερα από λίγο να κλείνει. Μετά είδε τον ξένο να επιστρέφει με βήματα αργά και βαριά.
Ήταν ένας νέος με σγουρά μαλλιά και ματιά φωτεινή σαν αστραπή. Φορούσε ρόδινο σακάκι και μαύρες μπότες, πού ανέβαιναν μέχρι τους μηρούς. Χαμογέλασε στο νοικοκύρη και είπε:
– Τα χρήματα για τις πληρωμές βρίσκονται μέσα στο μπαούλο.
Ύστερα κούνησε το χέρι, σαν να τον χαιρετούσε, άνοιξε την εξώπορτα και χάθηκε στο σκοτάδι.

Ο ταμίας έτρεξε στο μπαούλο. Ήταν κλειδωμένο. Το άνοιξε και τι να δει! Τρεις σειρές από φλουριά, μητζίτια και λίρες. Τα έπιασε στη χούφτα του για να βεβαιωθεί, και τ' άφησε πάλι να πέσουν.

Τα χρυσά αυτά νομίσματα, που πρόσφερε για το ναό του ο ίδιος ο αρχάγγελος Μιχαήλ, ήταν ακριβώς όσα χρειάζονταν για να πληρωθούν τα έξοδα, μέχρι και το τελευταίο γρόσι.